

ICOHTEC LEICESTERISSÄ

Sampsä Kaataja

The International Committee for the History of Technology kokoontui 33. symposiumiinsa Englannissa 15.–20. elokuuta. Tilaisuus järjestettiin Leicesterin yliopiston seminaari- ja majoitustiloissa Stamford Hallissa. Konferenssin päätöksikönä oli tällä kertaa *Transforming Economies and Civilizations: the Role of Technology*. Tiistaista sunnuntaihin kestänyt tapahtuma houkutteli paikalle kaikkiaan noin sata osallistujaa yli kahdestakymmenestä eri maasta. Osallistujamäärässä mitattuna Suomi kuului konferenssin suurimaihin: kaikkiaan kahdeksan tutkijaa esitteli tutkimuksiaan viidessä eri sessiossa.

TEKNIKAN TUTKIMUKSEN MONET TASOT RINNAKKAIN

Leicesterin konferenssissa järjestettiin kaikkiaan yhdeksäntoista sessiota. Niiden aihe-

Vanhalla Abbeyn pumppausasemalla konferenssivieraille näytettiin, kuinka aseman höyrykone toimii edelleen.
Kuva: Jan Kunnas.

ta olivat muun muassa sotilasteknologian sosiaalishistoria, ruudin merkitys yhteiskuntien kehityksessä, globalisaatio ja teknologiansiirto, teknologia ja ympäristö sekä sukupuoli ja teknologia. Omassa ryhmässään Lontoon Science Museumin edustajat toivat myös esiin tekniikan museotoimintaan liittyviä kysymyksiä.

Konferenssin kuluessa käsiteltiin eritasoisia ja hyvin erityyppisiä papereita. Osa niistä keskittyi puhtaasti menneeseen tekniikkaan, osassa taas tekniikka oli vain yksi sivujuonne. Positiivista Stamford Hallissa järjestetyissä sessioissa oli, että yleisöä saapui useimpiin ryhmiin vähintään kohtuullisesti, ja esitysten pohjalta syntyi aktiivista keskustelua.

Yleiskuvan muodostaminen ICOHTECin kaltaisen suuren konferenssin tiedellisestä sisällöstä on vaikeaa, eikä sitä

Ylh: Nykyisin turistioppaana työskentelevä vanha kaivosmies kertoo elämästä ja työstä Snibstonin hiilikaivoksissa, jotka olivat toiminnassa aina 1983 saakka. Alh: Snibstonin vanhoja rakennelmia, jotka on jätetty pystyyn muistona menneestä kaivostoiminnasta. Kuvat: Jan Kunnas.

aiota tässä edes yrittää. Jatkossa keskitytäänkin muutamien yleispiirteiden ja omakohtaisten huippuhetkien esiintuomiseen. Leicesterissä huomio kiinnittyi nopeasti siihen, että siellä oli runsaasti sekä tekniisiin kysymyksiin keskittyneitä papereita että tekniikkaa laajemmin – käyttöä, käyttäjiä, vaikutuksia jne. – käsitteleviä esityksiä. Tämä tasapaino oli eduksi konferenssille, ja eri tavoin tekniikkaa lähestyvät tutkijat pääsivätkin dialogiin keskenään.

Huolimatta konferenssin kuluessa käsiteltyjen teemojen runsaudesta, hyvin suuri osa esityksistä keskittyi tekniikan historiaan kansallisella tasolla. Tarjolla oli vain vähän esityksiä, joissa pyrittiin analysoimaan tekniikan historian kysymyksiä yli valtiorajojen. Vertailevan tutkimuksen tekeminen on usein hankalaa historian tutkimuksen lohkoista riippumatta. Tästä huolimatta olisi suotavaa, että myös tekniikan historiassa vertaileva tutkimusote saisi tulevaisuudessa enemmän jalansijaa.

Tekniikan historian tutkimus on perinteisesti keskittynyt vahvasti erityisesti Pohjois-Amerikkaan mutta myös Eurooppaan. Tämän vuoksi olikin mielenkiintoista, että Leicesteriin saapui melko suuri joukko alan tutkijoita Latinalaisesta Amerikasta. Hei-

dän esityksissään tuli esille ajatuksia herättäviä yhtäläisyyksiä Suomen ja Latinalaisen Amerikan maiden väliltä: muutos teknologiarippuvaisista alueista uutta tekniikkaa itsenäisesti kehittäviksi maiksi on tapahtunut molemmilla tahoilla melko myöhään 1900-luvulla. Monessa tapauksessa olikin helppo samaistua *Globalisaatio ja teknologiansiirto*-ryhmässä esitettyihin ajatuksiin.

Mieleen jääneitä ryhmiä tai yksittäisiä esityksiä Leicesteristä oli muun muassa Timo Myllyntauksen johtama sessio, jossa suomalaiset tutkijat esittelivät sukupuoleen, tekniikkaan ja arkipäivään liittyneitä kysymyksiään. Kahden tunnin aikana käsitellyissä teemoissa tuli jälleen hyvin esiin se, kuinka sukupuolinäkökulma tarjoaa paljon myös tekniikan historian tutkimukselle.

Pienistä kielivaikeuksista huolimatta ranskalaisten tutkijoiden organisoima ryhmä, jossa käsiteltiin ihmisten suhtautumista teknologiaan – heidän odotuksiaan ja pelkojaan – osoittautui myös antoisaksi. Ryhmästä nousi esiin Sorbonnen ja Belfort-Montbéliardin yliopistojen tutkijan Maude Ligierin esitys tekno-optimismin ja teknofobian käsittelystä taiteissa. Ligier käsitteli esityksessään muun muassa ranskalaista kuvataiteilijaa Francis Picabiaa (1879–1953), joka erityisesti 1910-luvulla tekemillä Amerikan-matkoillaan innostui tekniikasta. Innostus tuli esiin hänen lukuisissa mekaniikkaa kuvaavissa maalauksissaan (*portraits mécaniques*).

Teknistä infrastruktuuria ja innovaatioita käsitelleessä ryhmässä ruotsalaisen Mats Frilundin esitys herätti myös kiinnostusta. Frilund käsitteli ruotsalaisen yrityksen ABB Ab:n kehittämää poikkeuksellisen lupaavaa tekniikkaa sähköntuotannon alalla, joka ei kuitenkaan menestynyt markkinoilla. Keskustelussa tuli hyvin esiin se, kuinka pitkään jatkuneesta debatista huolimatta tekniikan historian tutkimus painottuu edelleen liikaa voittajien ja sankaritarinoiden historiaan. Suuri osa syntyvästä tekniikasta on kuitenkin luettavissa epäonnistuneiksi innovaatioiksi, ja myös niitä tarkastelemalla voidaan oppia paljon innovaatioprosessien luonteesta.

Sukupuoli ja tekniikka, tekniikka taiteissa sekä tekniikan epäonnistumiset ovat kaikkia teemoja, joista toivoisi tehtävän lisää tutkimusta myös Suomessa.

ICOHTEC HYVÄSSÄ JA PAHASSA

Suurten ulkomaisten konferenssien tapaan ICOHTECin tapaamisen positiivisinta antia oli tarjonnan runsaus. Jokaisena päivänä oli tilaisuus kuunnella esityksiä, jotka liittyivät omiin kiinnostuksen kohteisiin. Kansainvälinen ja monialainen konferenssi tarjosi myös mahdollisuuden kuunnella hyvin erityyppistä tekniikan historiaa tutkivien henkilöiden esityksiä. Tapaaminen osoitti jälleen, kuinka tekniikan historian tutkimuskentällä on tilaa ja tarvetta hyvin erilaisille tutkimuksille. Oli kysymys sitten keskiaikaisen salpietarin valmistuksen yksityiskohdista, naisautoilun kulttuurihistoriasta, vapaan lähdekoodin historiasta tai teknofobiasta, ne kaikki sopivat hyvin samaan konferenssiin.

Tänä vuonna ICOHTEC tarjosi hyvän foorumin sekä vasta tutkimuksensa aloittaneille jatko-opiskelijoille että jo pidemmälle ehtineille tutkijoille esitellä teemojaan. Sesioiden lisäksi päivittäiset museovierailut ja iltaohjelma tarjosivat lukuisia mahdollisuuksia tutustua oman alan tutkijoihin myös luontosalin ulkopuolella.

Moitteen sana täytyy kuitenkin esittää konferenssin järjestelyjä kohtaan. Tilaisuuksien alkamisajoissa ja paikoissa oli säännöllisesti epäselvyyksiä. Tämä ilmeisesti johtui siitä, että paikallinen organisaattori Alex Keller joutui yksin vastaamaan pitkälti kaikista asioista. Myös konferenssipapereiden saamiseen etukäteen voisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota. Se antaisi mahdollisuuden perehtyä konferenssin aihepiireihin paremmin, mikä palvelisi varmasti keskustelua seminaarihuoneissa.

Kiitokset vielä konferenssin paikalliselle pääorganisaattorille Alex Kellerille sekä muille ICOHTEC:in ihmisille. Vuonna 2007 ICOHTEC-konferenssi järjestetään 14.–18. elokuuta Kööpenhaminassa.

www.icohtec.org